

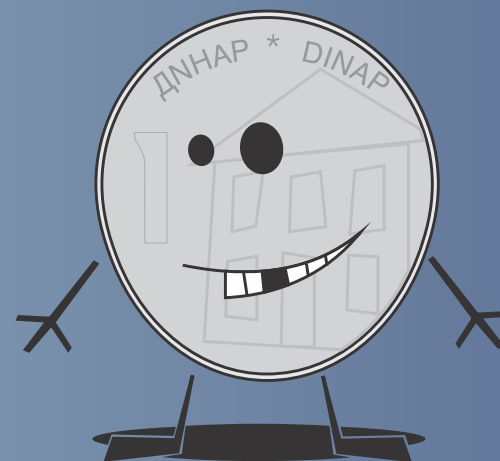

Народна банка Србије

ЛАЖНИ НОВАЦ И КАКО ГА
ПРЕПОЗНАТИ
Елементи заштите

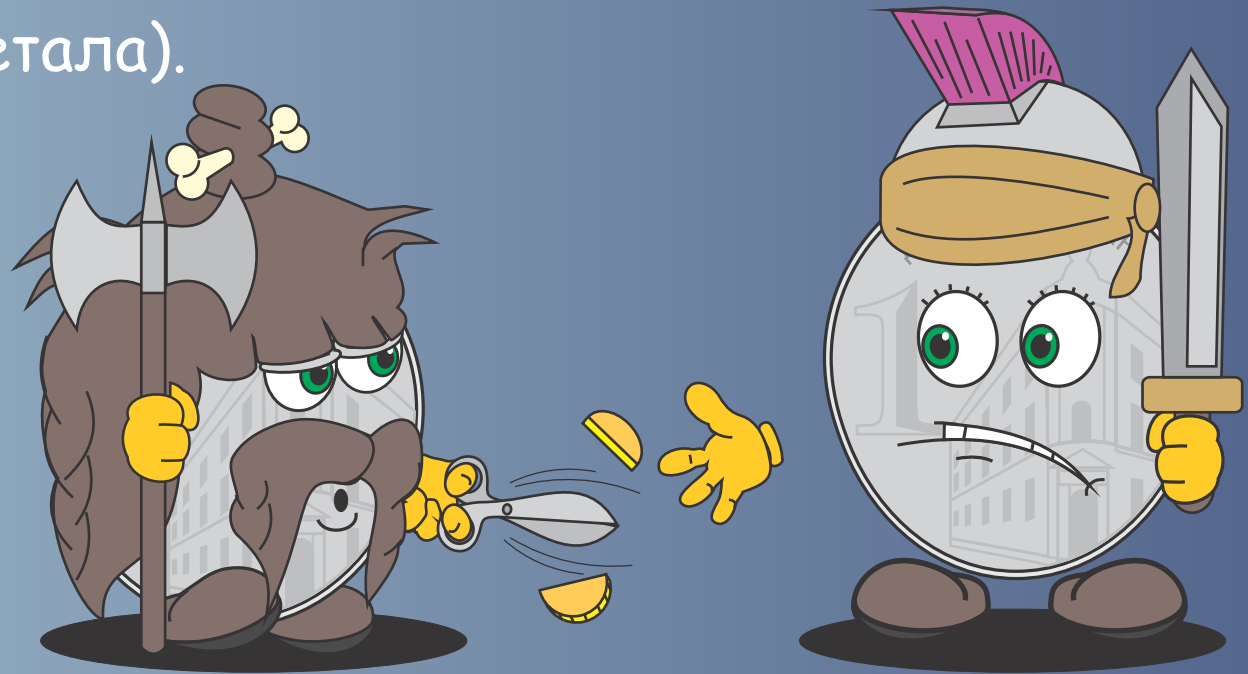
ЛАЖНИ НОВАЦ И КАКО ГА ПРЕПОЗНАТИ

Елементи заштите

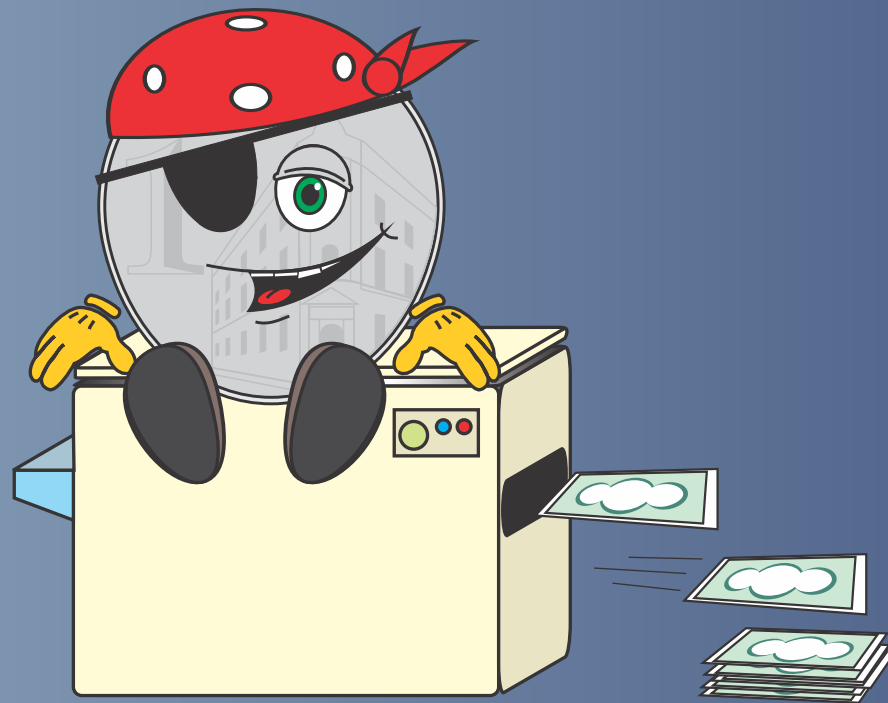

Народна банка Србије

- Лажни новац одувек постоји.
- Римски историчар, Плиније Старији, писао је о томе.
- Варвари су проверавали аутентичност новца тако што су засецали новац, као маказама (да виде, да није само пресвучен металом, већ да је цео израђен од одређеног метала).

- Данас је помоћу разних модерних апарата могуће направити добре копије било ког штампаног материјала па и новца.
- Обичним грађанима су доступни разноврсни и квалитетни апарати за израду копија:
 - штампачи,
 - апарати за фото-копирање у боји,
 - разне ласерске фотокопир машине,
 - скенери,
 - дигиталне штампарске пресе и сл.
- Данас су све то неопходни апарати у пословном свету.

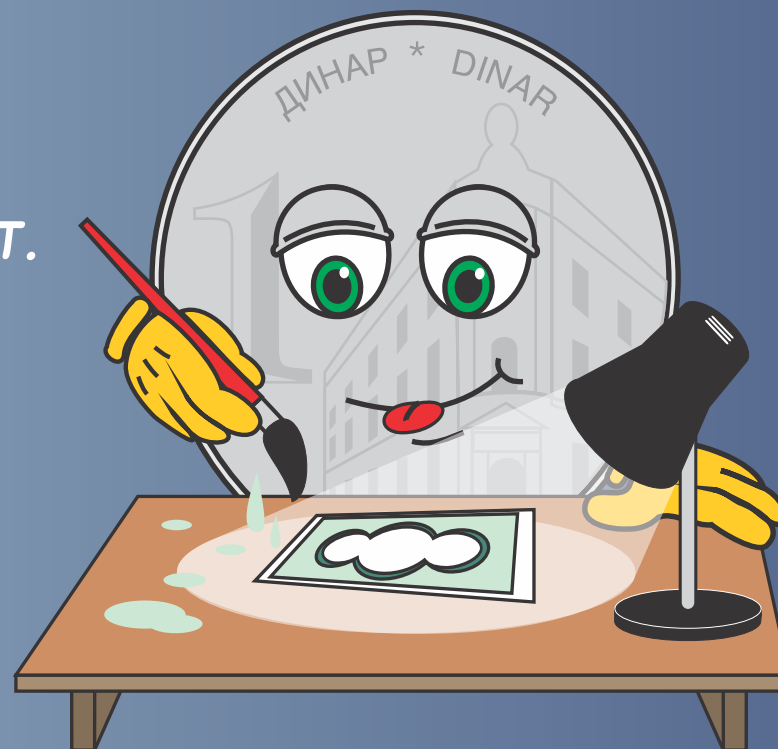

- Најопштија подела - три типа фалсификатора и фалсификата (лажног новца), мада постоје и ускостручне поделе:

- Фалсификатори појединци,

- Организоване групе,

- Политички фалсификат или перфектни фалсификат.

ФАЛСИФИКАТОРИ ПОЈЕДИНЦИ

- Захваљујући доступности разних апарата, појединци израђују и пуштају у промет лажне новчанице мање или више добро израђене.
- Количина таквих лажних новчаница доста је ограничена и оне се, обично, врло брзо откривају, а полиција врло брзо уђе у траг фалсификаторима.

ОРГАНИЗОВАНЕ ГРУПЕ ПРОФЕСИОНАЛНИХ ФАЛСИФИКАТОРА

- Такве фалсификаторе је теже открити и потребно је дуже време.
- Добро организоване, често су део читаве мреже фалсификатора, која се некад простире и изван граница једне земље.
- Лажни новац се производи у добро опремљеним радионицама, у које је уложено доста средстава ради набавке најмодернијих и скупих машина. Производе се веће количине фалсификата добре израде.

ПОЛИТИЧКИ ФАЛСИФИКАТ ИЛИ ПЕРФЕКТНИ ФАЛСИФИКАТ

- Неке државе су поступале као фалсификатори тако што су израђивале новац неке друге земље са којом су биле у сукобу или чију су економску моћ желеле да подрију (ослабе).
- Реч је о перфектним фалсификатима, само банка емитент може да их препозна након стручне анализе (експертизе).
- Назване су политички фалсификат јер је немогуће да појединци ураде тако добре имитације.
- Захтевају стручан кадар и најсавршенију опрему коју може да обезбеди само држава.
- Најчешће се ради о апоену који се најчешће користи у промету.

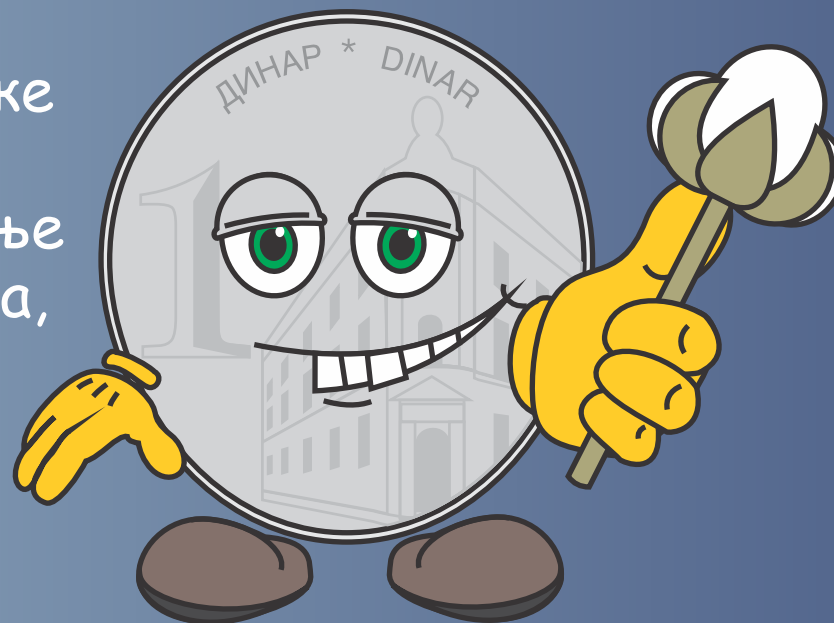
ФАЛСИФИКАТИ КОВАНОГ НОВЦА

- Фалсификати кованог новца не могу се уочити по унутрашњим својствима, осим ако се не обави стручна технолошка анализа.
- Препознају се по спољним, опипљивим, видљивим знацима као што су: звук, боја, сјај, непрецизност у изради рељефа и рецки на ободу.
- Препознају се и други недостаци техничке природе: недостатак извесних детаља који постоје на оригиналу, односно постојање неких које оригинали немају.

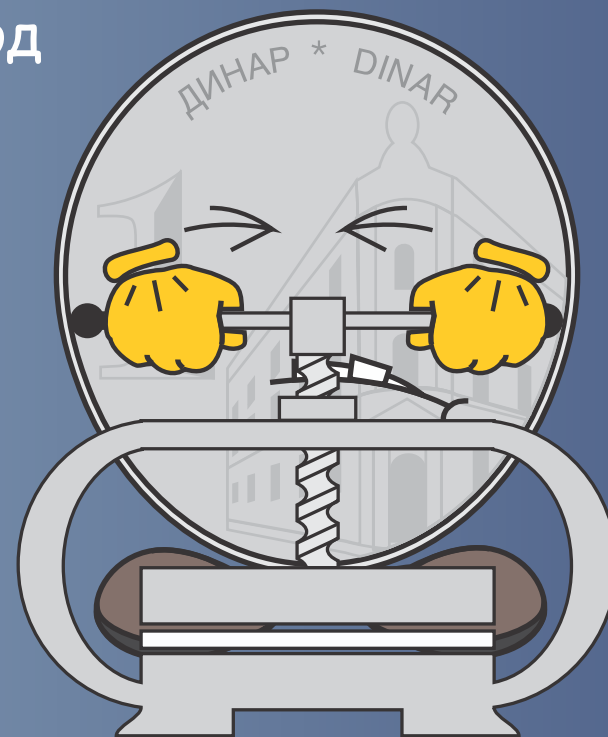
ПАПИР

- Први и основни елемент заштите новчаница од фалсификовања јесте - ПАПИР.
- Состав папира - обично чист памук (амерички долар садржи 25% лана).
- Специјално заштићена хартија која има посебне особине - физичке (грамажа, провидност...), хемијске (количина воде коју садржи...) и механичке (отпорност на савијање у свакодневној употреби, тврдоћа, звучност, еластичност...).
- Заштићена хартија садржи и различите елементе заштите од фалсификовања.

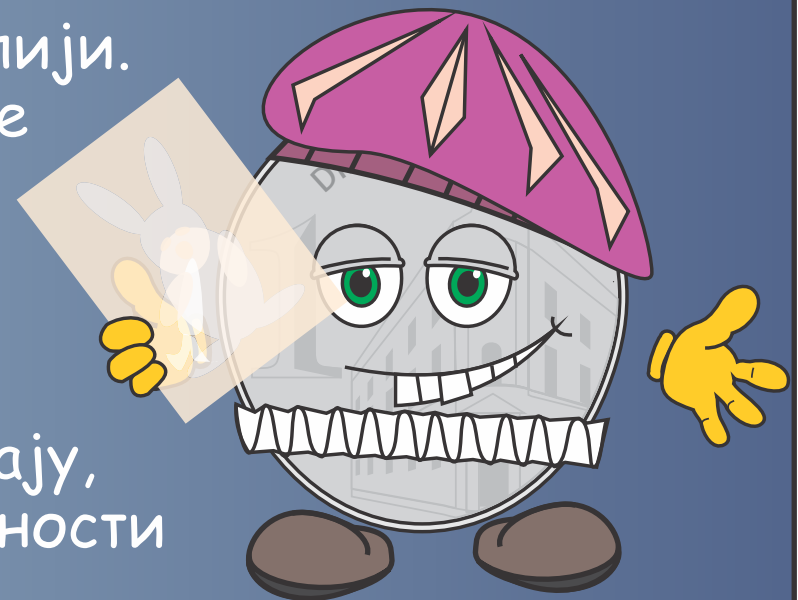
ШТАМПА

- На конференцији Интерпола 1977. године препоручено је коришћење технике дубоке штампе као максималне гаранције од фалсификовања.
- Ствара се веома изражен рељефни ефекат који се може опипати.
- Омогућава велико богатство тонова од најсветлијих до најинтензивнијих нијанси.
- Веома изражена јасноћа детаља.
- Поседују је апоени од 100, 200, 500, 1.000 и 5.000 динара: натпис Народна банка Србије, неки елементи портрета и знак за слепе у горњем левом углу.

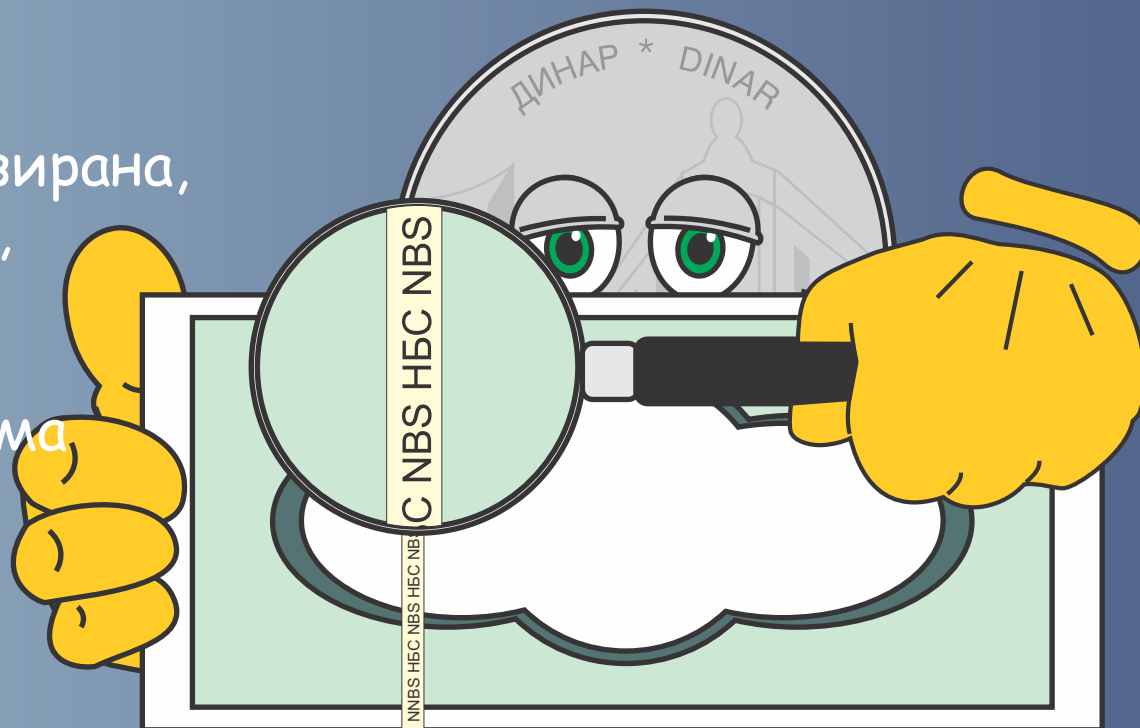
ВОДЕНИ ЗНАК

- Један од најстаријих елемената заштите у производњи заштићене хартије. Интегрисан у сам папир приликом производње.
- Слика или цртеж који се види са обе стране нештампаног дела новчанице када се посматра према извору светлости.
- Први се јављају у 13. веку у Италији. Приказивали су једноставне цртеже из биљног и животињског света. Касније су уведени монограми и словима исписани називи.
- На динарским апоенима у оптицају, водени знак је у виду портрета личности која је представљена на апоену.

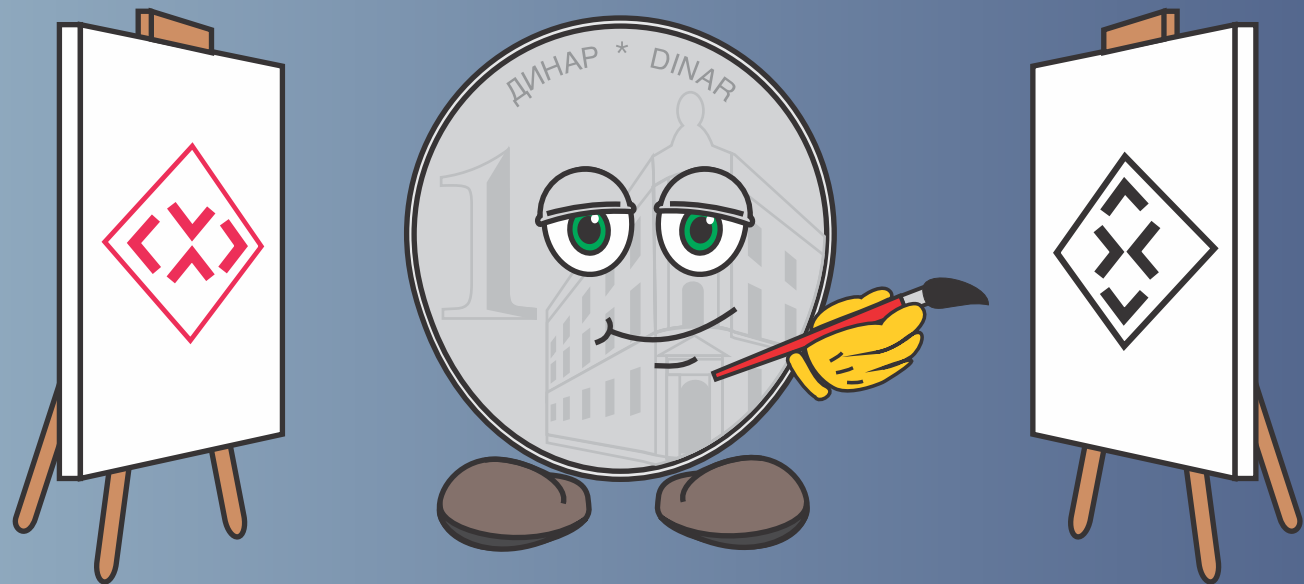
ЗАШТИТНА НИТ

- Додатни заштитни елемент који се такође уграђује у папир у току његове израде.
- Иде дуж целе ширине новчанице, видљива је када се новчаница посматра према извору светлости.
- Садржи микротекст.
- Може да буде метализирана, обојена, флуоресцентна, магнетска кодирана...
- На динарским апоенима, на заштитној нити може се прочитати реч динар у ћириличком и латиничком писму и Народна банка Србије на неким издањима.

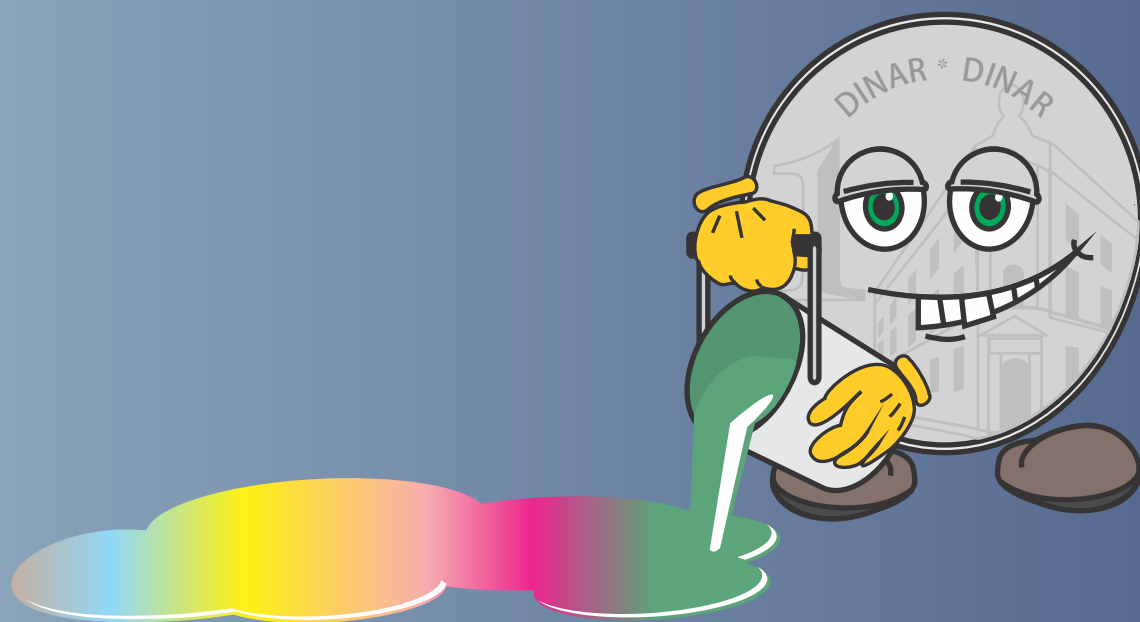
ПРОЗИРНИ РЕГИСТАР

- Аутентичност новчанице се може такође проверити помоћу прозирног регистра.
- Неправилна геометријска фигура постоји на обе стране новчанице и док се посматра према светлу, формира комплетну фигуру.
- Штампани део са лица и са наличја мора идеално да се поклапа.

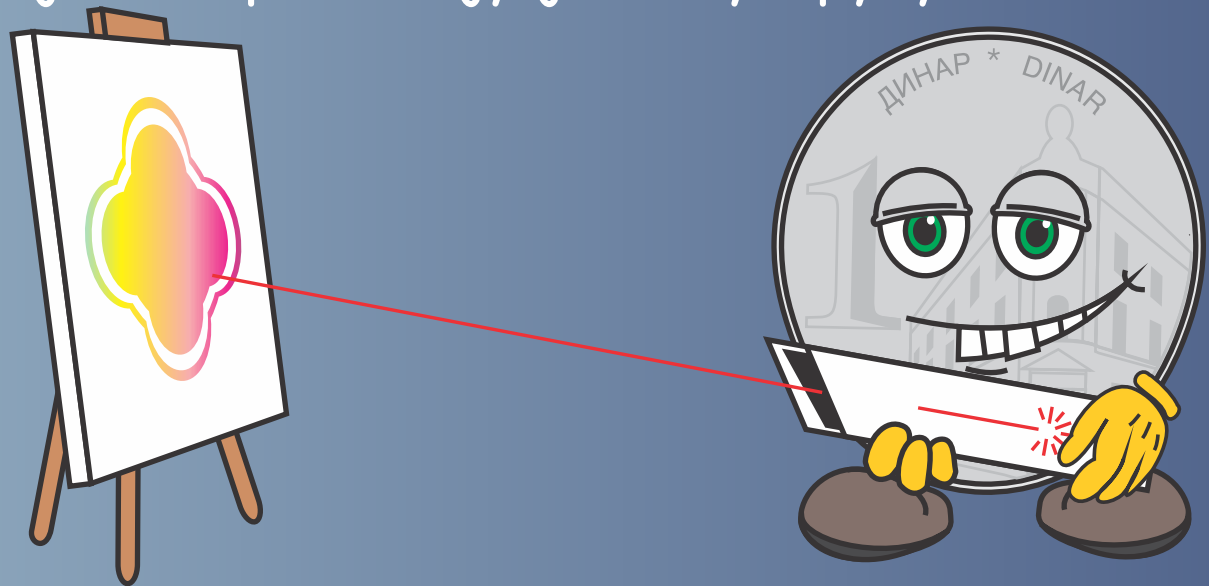
ОПТИЧКИ ВАРИЈАБИЛНЕ БОЈЕ

- Новчанице од 1.000, 2.000 и 5.000 динара заштићене су и оптички варијабилним бојама.
- У зависности од угла гледања, мотив мења боју од љубичасте до маслинасто зелене.

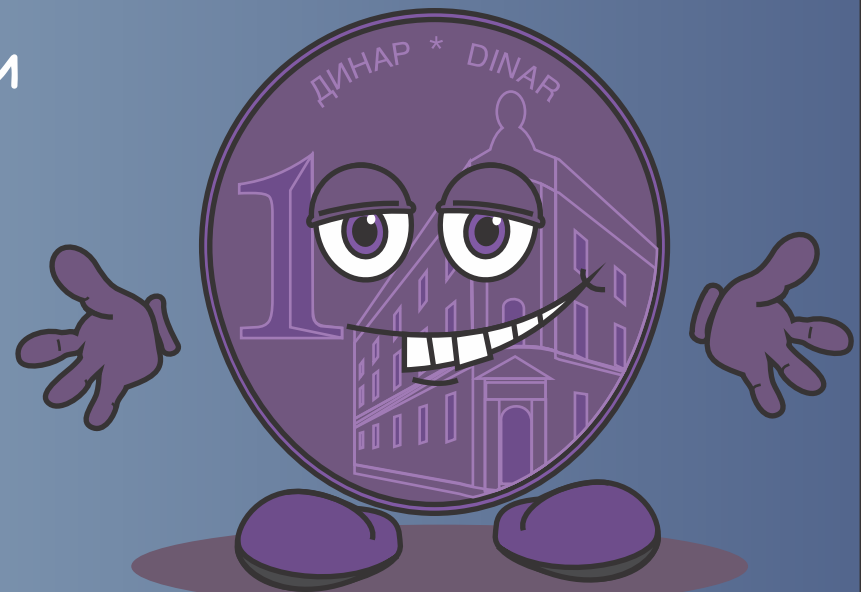
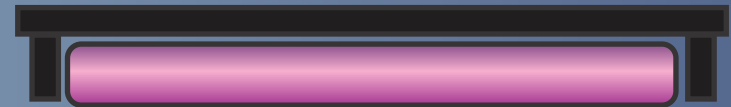
КИНЕГРАМ, односно ХОЛОГРАМ

- Веома значајан елемент заштите.
- Наноси се на лице новчанице трансфером на топло и може да буде у облику траке или флеке.
- Састоји се од металлизованог и деметализованог дела. У зависности од угла гледања формира неколико различитих слика које се преливају једна у другу, мењајући притом и боју.

ДОДАТНИ ЕЛЕМЕНТИ ЗАШТИТЕ

- Постоје и додатни елементи заштите који могу да се провере помоћу специјалне опреме, као што су ултраљубичаста лампа, лупа и инфрацрвени апарат
- Постоје и скривени елементи заштите које могу да препознају само стручна лица.

КАКО ПРЕПОЗНАТИ ДА ЛИ ЈЕ НОВЧАНИЦА ОРИГИНАЛНА (ПРАВА ИЛИ ЛАЖНА)

У свакодневној употреби грађани могу да провере нека од обележја заштите новчаница од фалсификовања помоћу четири једноставна теста:

- **Опипај** - дубока штампа ефикасна - провера веома једноставна. Код неких елемената новчанице оставља рељефно уздигнут слој боје који може да се опипа прстима.
- **Погледај** - када се новчаница гледа према извору светлости, водени жиг, заштитна нит и прозирни регистар треба да буду видљиви.
- **Нагни** - у зависности од угла гледања, OVI мењају нијансу, а кинеграм открива различите слике.
- **Провери** - увек треба проверити више од једне заштитне карактеристике.

